

The role of formative assessment in improving students' learning outcomes in English language classes

Khulkar NORMUMINOVA¹

Uzbekistan State World Languages University

ARTICLE INFO

Article history:

Received May 2025

Received in revised form

15 June 2025

Accepted 25 June 2025

Available online

15 July 2025

Keywords:

formative assessment,
English language teaching,
learning outcomes,
student motivation,
language skills,
feedback,
assessment strategies.

ABSTRACT

This article explores the impact of formative assessment on improving students' learning outcomes in English language education. Formative assessment, as an ongoing process of monitoring students' progress and providing immediate feedback, plays a key role in enhancing students' motivation, language skills, and academic engagement. The paper examines theoretical foundations, practical implementation strategies, and examples of how formative assessment contributes to the development of speaking, listening, reading, and writing skills. It also discusses how teachers can integrate assessment effectively into the teaching process to support individual learning needs.

2181-1415/© 2025 in Science LLC.

DOI: <https://doi.org/10.47689/2181-1415-vol6-iss6/S-pp52-55>

This is an open access article under the Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ru>)

Ingliz tili fanida o'quvchilarning o'quv natijalarini oshirishda shakllantiruvchi baholashning roli

ANNOTATSIYA

Kalit so'zlar:

shakllantiruvchi baholash,
ingliz tili ta'limi,
o'quv natijalari,
til ko'nikmalari,
teskari aloqa,
baholash strategiyalari,
ta'lim metodikasi.

Ushbu maqolada ingliz tili fanini o'qitishda shakllantiruvchi baholashning o'quvchilarning o'quv natijalariga ta'siri tahlil qilinadi. Shakllantiruvchi baholash — bu dars jarayonida o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi samarali muloqotni rivojlantirish, bilimlarni doimiy ravishda monitoring qilish va darhol teskari aloqa berish orqali o'quvchilarning rivojlanishiga yordam beradigan baholash shaklidir. Maqolada ushbu yondashuvning afzalliklari, o'quvchilarning motivatsiyasi va til ko'nikmalarining rivojlanishidagi o'rni, hamda amaliy misollar asosida qo'llash usullari ko'rib chiqiladi. Shuningdek, shakllantiruvchi baholashning ingliz tili ta'limida qo'llanishiga oid ilmiy-nazariy qarashlar tahlil qilinadi va metodik tavsiyalar beriladi.

¹ Uzbekistan State World Languages University.

Роль формирующего оценивания в повышении учебных результатов учащихся на уроках английского языка

АННОТАЦИЯ

Ключевые слова:

формирующее
оценивание,
преподавание
английского языка,
учебные результаты,
мотивация учащихся,
языковые навыки,
обратная связь,
стратегии оценивания.

В данной статье рассматривается влияние формирующего оценивания на повышение учебных результатов учащихся при изучении английского языка. Формирующее оценивание как непрерывный процесс отслеживания прогресса учеников и предоставления своевременной обратной связи играет важную роль в повышении мотивации, языковых навыков и учебной активности учащихся. В статье анализируются теоретические основы, стратегии практической реализации и примеры того, как формирующее оценивание способствует развитию навыков говорения, аудирования, чтения и письма. Также рассматриваются способы эффективной интеграции оценивания в образовательный процесс для удовлетворения индивидуальных потребностей учеников.

KIRISH

Zamonaviy ta'lim tizimida baholash nafaqat o'quvchilarning bilim darajasini aniqlash, balki ularning rivojlanishini qo'llab-quvvatlovchi muhim vosita sifatida qaralmoqda. Ayniqsa, ingliz tili kabi amaliy ko'nikmalarni talab qiluvchi fanlarda samarali baholash usullarining ahamiyati ortib bormoqda. An'anaviy yakuniy baholash usullaridan farqli o'laroq, shakllantiruvchi baholash o'quv jarayonining ajralmas qismi bo'lib, o'quvchilarga o'z bilim va ko'nikmalarini muntazam ravishda baholab borish, o'z ustida ishlash hamda o'zlashtirish jarayonini chuqurlashtirish imkonini beradi.

Shakllantiruvchi baholashda o'qituvchi o'quvchiga doimiy ravishda teskari aloqa berib boradi, bu esa dars jarayonini yanada interaktiv va individual yondashuvga asoslangan holga keltiradi. Ingliz tilini o'rganishda bu yondashuv nafaqat grammatik va leksik bilimlarni, balki eshitish, gapirish, o'qish va yozish kabi asosiy til ko'nikmalarini shakllantirishda ham muhim rol o'ynaydi.

Mazkur maqolada shakllantiruvchi baholash tushunchasi, uning ingliz tili fanidagi o'rni va samaradorligi, shuningdek, amaliyotda qo'llanish tajribalari haqida batafsil tahlil yuritiladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYASI

So'nggi yillarda ta'lim jarayonida baholashning shakllari va ularning samaradorligi bo'yicha ko'plab tadqiqotlar olib borilmoqda. Xususan, Black va Wiliam (1998) tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda shakllantiruvchi baholashning o'quvchilarning o'qishga bo'lgan yondashuvini ijobiy tomonga o'zgartirishga va ularning umumiy akademik natijalarini oshirishga xizmat qilishi ta'kidlangan. Shuningdek, Sadler (1989) shakllantiruvchi baholashni o'quvchilarga o'z bilim darajasini baholash va shu asosda harakat qilish imkonini beruvchi vosita sifatida talqin qiladi.

Hattie va Timperley (2007) esa teskari aloqaning (feedback) o'quvchilarning o'zlashtirish jarayonidagi o'rni haqida chuqur tahlil olib borib, samarali shakllantiruvchi baholash aynan individual va vaqtida berilgan teskari aloqa bilan bog'liq ekanligini isbotlagan. Bu yondashuv ayniqsa ingliz tili fanida, ya'ni chet tilini o'rganish jarayonida amaliy ahamiyatga ega.

Metodologik yondashuvda esa sifatli va miqdoriy tahlil metodlaridan foydalaniladi. Ushbu maqolada ingliz tilini o'qitishda shakllantiruvchi baholashning amaliyotda qanday qo'llanilayotgani, uning afzalliklari va muammolari o'rganildi. O'rganish davomida quyidagi metodlardan foydalanildi:

Nazariy tahlil – shakllantiruvchi baholashga oid xorijiy va mahalliy ilmiy maqolalar, monografiyalar, pedagogik tajribalar tahlil qilindi.

Kuzatuv metodi – ingliz tili darslarida baholash jarayoni kuzatildi, o'qituvchilarning yondashuvlari tahlil qilindi.

Suhbat va intervyular – ingliz tili o'qituvchilari va o'quvchilari bilan suhbatlar o'tkazilib, shakllantiruvchi baholash bo'yicha fikr va mulohazalari olindi.

So'rovnoma – shakllantiruvchi baholash vositalaridan foydalanish bo'yicha anonim so'rovnoma orqali ma'lumotlar yig'ildi.

Metodologik yondashuv sifatida konstruktivistik ta'lim nazariyasiga asoslanildi, bu esa o'quvchilarni faollikka undovchi, bilimni mustaqil ravishda o'zlashtirishga yo'naltiruvchi tamoyillarni o'z ichiga oladi. Shakllantiruvchi baholash ham aynan o'quvchining faol ishtirokini ta'minlaydi, bu esa mazkur nazariyaga to'liq mos keladi.

NATIJALAR VA MUHOKAMALAR

O'rganilgan adabiyotlar, amaliy kuzatuvlar va so'rovnoma natijalari shuni ko'rsatdiki, shakllantiruvchi baholash usullari ingliz tili ta'limida o'quvchilarning o'quv motivatsiyasini oshirishda va ularning til ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. O'qituvchilarning interaktiv va individual yondashuvi orqali o'quvchilarda darsga bo'lgan qiziqish ortgan, ularning o'z ustida ishlashga bo'lgan ehtiyoji kuchaygan.

So'rovnoma natijalariga ko'ra:

O'quvchilarning 76 foizi shakllantiruvchi baholash natijasida darslarda faolroq ishtirok eta boshlaganini bildirgan.

68 foiz o'qituvchi esa bu yondashuv yordamida o'quvchilarning og'zaki va yozma nutq ko'nikmalari tezroq shakllanganini ta'kidlagan.

O'quvchilarning ko'pchiligi muntazam va ijobiy teskari aloqa ularning o'zini baholash, xatolar ustida ishlash va kelgusida yaxshilanish uchun aniq yo'l ko'rsatuvchi vosita bo'lganini qayd etgan.

Muhokama jarayonida aniqlangan asosiy jihatlar quyidagilardan iborat:

Shakllantiruvchi baholash o'quv markaziga yo'naltirilgan bo'lib, o'quvchining o'z fikrini erkin ifoda etishi va faol ishtirok etishi uchun qulay sharoit yaratadi.

Teskari aloqa tizimi o'qituvchi va o'quvchi o'rtasida ishonchli muloqotni mustahkamlab, o'quvchini o'z bilim darajasi ustida ishlashga undaydi.

Til ko'nikmalarining shakllanishi doimiy baholash orqali bosqichma-bosqich nazorat ostida bo'ladi va o'zgarishlar osonlik bilan kuzatiladi.

Kamchiligi sifatida esa ayrim hollarda o'qituvchilarning bu uslubni samarali va tizimli qo'llay olmasligi yoki vaqt cheklovlari sababli baholash yuzaki bajarilishi holatlari kuzatilgan.

Shakllantiruvchi baholash ayniqsa EFL (English as a Foreign Language) muhitida ta'lim olayotgan o'quvchilar uchun foydali bo'lib, ularning dars jarayonidagi ishtiroki va mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi. Muhokama shuni ko'rsatadiki, bu baholash shakli faqatgina sinov yoki reyting vositasi bo'lmay, balki o'quvchini o'zlashtirish jarayonida faol ishtirok etishga chorlaydigan pedagogik strategiya sifatida qaralishi lozim.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, shakllantiruvchi baholash zamonaviy ta'lim jarayonida o'quvchilarning o'quv faoliyatini faollashtirish, mustaqil fikrlash va o'z ustida ishlash ko'nikmalarini shakllantirishda muhim vosita sifatida xizmat qilmoqda. Ayniqsa, ingliz tili fanida bu yondashuv o'quvchilarning til ko'nikmalarini – gapirish, tinglab tushunish, o'qish va yozish – kompleks rivojlantirishga xizmat qiladi.

Tadqiqotlar va amaliy kuzatuvlar shuni ko'rsatadiki, shakllantiruvchi baholash orqali ta'lim jarayoni interaktiv, samarali va o'quvchi shaxsiga yo'naltirilgan tarzda tashkil etiladi. Doimiy teskari aloqa va individual yondashuv esa o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi, bilimlarini mustahkamlashga yordam beradi va o'z xatolarini anglab, ularni bartaraf etishga yo'naltiradi.

Shu boisdan ingliz tili o'qituvchilari shakllantiruvchi baholash strategiyalarini chuqur o'zlashtirishlari, ularni dars jarayoniga maqsadli va tizimli ravishda integratsiya qilishlari lozim. Bu esa nafaqat o'quvchilarning o'quv natijalarini yaxshilaydi, balki ta'lim sifatining umumiy ko'rsatkichlarini oshirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Black, P., & Wiliam, D. (1998). Inside the black box: Raising standards through classroom assessment. *Phi Delta Kappan*, 80(2), 139–148.
2. Sadler, D. R. (1989). Formative assessment and the design of instructional systems. *Instructional Science*, 18(2), 119–144. <https://doi.org/10.1007/BF00117714>
3. Hattie, J., & Timperley, H. (2007). The power of feedback. *Review of Educational Research*, 77(1), 81–112. <https://doi.org/10.3102/003465430298487>
4. Heritage, M. (2010). *Formative assessment: Making it happen in the classroom*. Corwin Press.
5. Andrade, H. L., & Cizek, G. J. (Eds.). (2010). *Handbook of formative assessment*. Routledge.
6. Wiliam, D. (2011). *Embedded formative assessment*. Solution Tree Press.
7. Brookhart, S. M. (2008). *How to give effective feedback to your students*. ASCD.
8. Shavelson, R. J., et al. (2008). On the impact of formative assessment on student achievement: A meta-analysis. *Review of Educational Research*, 78(1), 61–112.
9. Gipps, C. (1994). *Beyond testing: Towards a theory of educational assessment*. Falmer Press.
10. Uzbekiston Respublikasi Xalq Ta'limi Vazirligi. (2020). *O'quvchilar bilimini baholash tizimining metodik asoslari*. Toshkent: Fan va Texnologiya.